

Bezpieczeństwo seniorów w kontekście przestępstwa oszustwa

Przestępstwo oszustwa nie jest przestępstwem nowym. Naiwność, łatwowierność, brak wiedzy zawsze był wykorzystywany do bogacenia się i osiągnięcia korzyści. Przestępstwo to penalizowane jest w art. 286 kodeksu karnego. Znamionami tego czynu jest doprowadzenie innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym za pomocą wprowadzenia jej w błąd albo wyzyskania jej błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsięwziętego działania. W ostatnich latach obserwujemy znaczący wzrost tego typu przestępstw nakierowanych na szkodę osób starszych, często niezaradnych życiowo. Dotyczy to zarówno przestępstw noszących znamiona oszustwa, jak i tych w których znamiona oszustwa i kradzieży występują wspólnie.

Stosowane metody oszustw:

- „na wnuczka”, „na policjanta”- oszuści posługują się podstępem, podając za przedstawiciela organów ścigania w celu wyłudzenia znacznych kwot pieniężnych; często dzwonią z informacją, że bliska nam osoba niezwłocznie potrzebuje pomocy finansowej. Oszust prosi o przygotowanie gotówki bądź wykonanie przelewu, czy nawet wspólne wyjście do banku. Niekiedy oszuści podając się za funkcjonariuszy policji dzwonią z informacją, że fundusze osoby pokrzywdzonej są zagrożone i nalegają na złożenie oszczędności do depozytu w celu uchronienia się od kradzieży.
- „na pomoc społeczną”- oszuści podają się za pracownika opieki społecznej, który informuje właściciela mieszkania, że została mu przyznana zapomoga w określonej kwocie, której wypłata będzie możliwa po rozmieleniu pieniędzy; dana osoba nieświadomie wskazuje oszustowi miejsce gdzie trzyma pieniądze, następnie oszust prosi w celu odwrócenia uwagi np. o podanie szklanki wody, po czym gdy właściciel wchodzi do kuchni oszust dopuszcza się kradzieży
- „na gazownię” – oszust podaje się za pracownika gazowni bądź pracownika administracji, okazując sfałszowane dokumenty, z których wynika, iż osoba musi dopłacić pieniądze za rachunki; w sytuacji gdy ofiara wyjmuje pieniądze i w ten sposób pokazuje oszustowi gdzie trzyma oszczędności, inkasent odwraca uwagę lokatora i dokonuje zaboru pieniędzy
- „na handlarza”- oszuści pod pozorem podawania się za akwizytorów wchodzi do mieszkania i podczas prezentacji przez jednego z nich przyniesionego produktu, drugi wykorzystując sytuację i możliwość wyjścia do toalety plądruje pozostałe pomieszczenia szukając oszczędności i cennych rzeczy
- „na kominiarza”- oszust proponuje lokatorowi zakup kalendarza bądź innego gadżetu; oszust dostaje za te przedmioty pieniądze nieadekwatne do realnej wartości oferowanego przez niego przedmiotu
- „na zepsuty samochód”- oszuści wybierają osobę mieszkającą w pobliżu „miejsca zdarzenia” i informują o awarii samochodu, prosząc o możliwość skorzystania z telefonu; wykonują pozorowane połączenie telefoniczne, udając zrozpaczonych w ten sposób grając na emocjach ludzkich, proszą o pożyczkę gotówki z uwagi na brak wystarczających środków na naprawę samochodu; często oferują w zastaw przedmioty, których wartość jest znikoma. Kiedy oszuści dostają pieniądze znikają bez śladu.
- „na kuferek”- oszust, podaje się za krewnego osoby, która uległa wypadkowi, twierdząc jednocześnie, że nie ma pieniędzy na opłacenie pilnej operacji ratującej życie; prosi o pożyczkę kilku tysięcy złotych, często oferując w zamian kuferek z zawartością rzekomo drogiej biżuterii lub obcej waluty. Oszust obiecuje zwrot kwoty pożyczki. Po pewnym czasie pokrzywdzony odkrywa, że został oszukany, a oferowane pod zastaw przedmioty prezentują niewielką wartość
- „na wypadek”- telefonujący oszust informuje, że spowodował wypadek samochodowy i pilnie potrzebuje pieniędzy na zapłacenie ofierze wypadku ani uniknąć wezwania policji; zdarzają się sytuacje, gdy telefonujący przedstawia się za funkcjonariusza policji, czy prokuratora, opisuje sprawę, twierdząc, że zapłacenie pokrzywdzonemu w wypadku pozwoli sprawcy na uniknięcie odpowiedzialności karnej

– „na spis powszechny”- oszuści wykorzystują fałszywe strony internetowe umożliwiające udział w spisie powszechnym. Należy uważać na wszelkie komunikaty pochodzące z niesprawdzonych źródeł: maile, sms-y, media społecznościowe. Nie należy klikać w linki zawarte w podejrzanych wiadomościach, gdyż mogą one prowadzić do stron lub aplikacji, które przechwycą nasze dane osobowe. Do systemu należy logować się za pomocą autoryzowanej strony, która umożliwi nam dokonanie spisu, a to: www.spis.gov.pl W sytuacji konieczności bezpośredniej wizyty rachimistrza w domu pamiętać należy, że rachimistrzowie nie mogą wykonywać zdjęć dowodów osobistych, jak również pobierać opłat za dokonanie spisu. W razie wątpliwości co do prawdziwości osoby rachimistrza, można dokonać jego weryfikacji poprzez kliknięcie w określoną zakładkę na stronie spisu lub dzwoniąc na infolinię. To tylko kilka przykładów z licznych, stosowanych przez oszustów metod wyłudzenia pieniędzy na szkodę osób starszych.

Wskazać należy, że we wszystkich przedstawionych sytuacjach sprawcy wykorzystują łatwowierność, zaufanie do innych ludzi, naiwność i empatię. Oszuści wykorzystują socjotechnikę- zespół technik służących do osiągnięcia określonych celów za pomocą manipulowania społeczeństwem. W głównej mierze oszuści bazują na zaufaniu starszych osób do autorytetu. Rozwój techniki oraz związana z nim nieznanomość zasad bezpiecznego wykorzystania dobrodziejstw technicznych współczesności przez osoby w podeszłym wieku również generuje zagrożenie przestępnego wykorzystania tych osób.

Jak uchronić się przed oszustwem?

Aby nie dać się oszustom podającym się za kogoś innego należy w pierwszej kolejności:

1. nie wpuszczać do domu nieznanym nam osobom.
2. nie pożyczać pod żadnym pretekstem obcej osobie pieniędzy nawet w zamian za oferowane przez nią pod zastaw przedmioty.
3. zachować ostrożność i nie działać pod naciskiem albo w pośpiechu
4. zadzwonić do bliskich i zapytać czy faktycznie potrzebują pomocy
5. Nie klikać bezrefleksyjnie w przesyłane linki
6. o próbie wyłudzenia powiadomić policję.

Należy pamiętać, że Policja, jak również inne organy wymiaru sprawiedliwości w takiej sprawie nigdy nie kontaktuje się telefonicznie i nie prosi o pieniądze, a w każdej sytuacji konieczne jest zachowanie zdrowego rozsądku i nie podejmowanie pochopnych decyzji.

adw. Paulina Markowicz